

2018-12-03

Finansdepartementet
Finansmarknadsavdelningen

103 33 Stockholm

Promemoria Genomförande av 2018 års ändringsdirektiv till EU:s fjärde penningtvättsdirektiv

(Fi2018/03025/B)

Sammanfattning

Bolagsverket tillstyrker promemorians förslag mot bakgrund av de förhållanden som Bolagsverket har att beakta.

Bolagsverket anser dock att det finns vissa frågor som måste klargöras ytterligare vid tillämpningen av de nya reglerna som föreslås, särskilt de gällande registreringen av verkliga huvudmän, och då framförallt bestämmelserna gällande sekretessmarkering.

5.1 Mekanism för bank- och betalkonton

Bolagsverket tycker att det är ett bra förslag att uppgifterna om verklig huvudman som mekanismen hanterar kommer direkt från Bolagsverkets register över verkliga huvudmän. Däremot anser Bolagsverket att det vore mer effektivt att uppvisa samtliga registrerade uppgifter om det verkliga huvudmannaskapet. Med en begränsning till enbart namn, medborgarskap, bosättningsland och person- eller samordningsnummer (eller födelsedata i avsaknad av dessa), kan viktig information för utredningen missas. Att även inkludera de uppgifter som finns i registret över art och omfattning, samt om personen utövar kontrollen tillsammans med närstående eller genom andra juridiska personer, och vilka dessa är, ger en komplett bild av situationen utan att gå över kravet för respekten för integritet och skyddet för personuppgifter.

I artikel 32a.3 hänvisas till att mekanismen ska innehålla, utöver namn, de uppgifter gällande innehavarens verkliga huvudman som krävs enligt den nationella bestämmelsen som införlivar artikel 13.1 b eller ett identifieringsnummer. Sverige har valt namn och identifieringsnummer, se 3 § i den föreslagna lagen. Bolagsverket vill framhålla att de identifieringsuppgifter som redan framgår av nuvarande artikel 13.1 b (och som nya artikel 32a hänvisar till) finns redan offentliga i registret över verkliga huvudmän. De uppgifterna skulle därmed enkelt kunna överföras till mekanismen och skulle ge en mer komplett bild av den juridiska personens ägarstruktur än enbart namn och identifieringsnummer.

5.2.4 Aktörer som handlar med konstverk

Bolagsverket har inget att kommentera gällande att dessa aktörer föreslås räknas som verksamhetsutövare. Däremot borde det fastställas att dessa i så fall också ska räknas in i gruppen verksamhetsutövare som ska registreras i penningtvättsregistret enligt 7 kap. 1 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (PTL).

5.6 Uppgifter om verklig huvudman

Bolagsverket tillstyrker i stort de förslag promemorian lägger fram gällande förbättringen av tillgången till uppgifterna om verkliga huvudmän.

5.6.1 Identifiering och kontroll av verklig huvudman i vissa fall

Bolagsverket tycker att det är ett bra förslag att en kontroll mot registret över verkliga huvudmän införs som en obligatorisk del av verksamhetsutövarnas kundkännedomsprocess.

För att ge en komplett och sammanhållen struktur av verksamhetsutövarnas skyldigheter gällande kontrollen av verklig huvudman i en kundkännedomsprocess, anser Bolagsverket att det vore tydligare om skyldigheten att anmäla misstanke om fel i registret över verkliga huvudmän, som idag regleras i 3 kap. 5 § lagen (2017:631) om registrering av verkliga huvudmän (registerlagen), flyttas till PTL. Som skyldigheten i dagsläget står, i registerlagen, är den särskild från skyldigheterna enligt PTL om kundkännedom. Detta är enligt Bolagsverket olyckligt eftersom den då blir utan de krav på rutiner om kundkännedom som finns i PTL som skulle kunna säkerställa att anmälan om avvikelser faktiskt sker.

5.6.2 Kännedom och dokumentation om den verkliga huvudmannen

Bolagsverket är positivt till promemorians förslag om att det ställs krav på den förmodade verkliga huvudmannen att samarbeta med den juridiska personen i utredningen om det verkliga huvudmannskapet. Under det dryga år som registret har funnits, har denna fråga lyfts upprepade gånger av registreringspliktiga juridiska personer med svårigheter att få fram information om sina verkliga huvudmän.

Det kan dock vara en olycklig begränsning att bara rikta in sig mot den förmodade verkliga huvudmannen i denna reglering. Om det rör sig om bolag i koncernförhållanden kan detta vara ett problem då ett dotterbolag måste följa hela koncernkedjan för att hitta en eventuell förmodad verklig huvudman. Bolagsverket menar att detta skulle kunna lösas genom att moderbolaget åläggs en skyldighet att lämna ut sin utredning om verklig huvudman till dotterbolagen. Det är naturligt att det är det eller de bolag som ligger högst upp i en koncernstruktur som bäst kan avgöra vem som är en förmodad verklig huvudman, begära att den samarbetar och sedan sprida informationen vidare nedåt i koncernen. En sådan reglering skulle också kunna hjälpa svenska företag med utländska ägarbolag där reglerna om verklig huvudman skiljer sig från de svenska reglerna, att kräva stöd och information i sin utredning.

5.6.4 Uppgifterna i registret

Bolagsverket vill framhålla att verkets hantering av information som indikerar att uppgifter i registret över verkliga huvudmän är fel redan sker på det sätt som promemorian föreslår. Den föreslagna lagändringen innebär därför bara en kodifiering av ett redan etablerat arbetssätt hos Bolagsverket.

Bolagsverket ställer sig positivt till promemorians förslag om att uppenbart felaktiga uppgifter i registret ska kunna tas bort. Möjligheten att ta bort en uppgift borde dock utökas till att även gälla de fall där Bolagsverket har haft skäl att anta att uppgifterna är felaktiga, förelagt den juridiska personen om detta utan att svar kommit och det fortfarande framstår som sannolikt att uppgifterna är felaktiga. Bolagsverket anser att det finns utrymme för det genom artiklarna 30.4 och 31.5 som säger att uppgifterna i registret ska vara adekvata, korrekta och aktuella.

Enligt gällande rätt ska Bolagsverket markera en uppgift i registret över verkliga huvudmän om det kan antas att den är felaktig. Detta är ett bra instrument för att markera för de som söker i registret att det finns skäl att granska den juridiska personens huvudmannaskap vidare. Det kan dock vara otillräckligt i de fall där det finns avsikter att använda bolaget som ett brottsverktyg på något sätt, med tanke på Bolagsverkets uppdrag att verka mot ekonomisk brottslighet. För den som felaktigt står som verklig huvudman finns också intresset av att på ett snabbt och effektivt sätt bli borttagen. En felaktig och mot sitt nekande registrerad uppgift som verklig huvudman i en juridisk person kan medföra en avsevärd olägenhet. Samma situation uppstår om uppgifterna visserligen var korrekta vid registreringstillfället, men på grund av händelser efter det inte längre är aktuella. En markering att uppgiften är fel kan uppfattas som en inte tillräckligt stark åtgärd.

5.6.5 Tillgången till uppgifterna i registret

Möjligheten att sekretessbelägga uppgifter om en fysisk person i registret över verkliga huvudmän kan bli svår att tillämpa utan ytterligare vägledning. Hur Bolagsverket ska få kännedom om dessa omständigheter av exceptionell karaktär som ska kunna leda till sekretess har inte framlagts i promemorian. Det är heller inte klart hur tidsaspekten på dessa omständigheter ska vägas in. Hur Bolagsverket ska få reda på att en konkret hotbild har upphört är viktigt för att sekretessmarkeringen också tas bort i rätt tid, varken för sent eller för tidigt. För att kunna sekretessmarkera uppgifter i registret måste dessa två punkter klargöras ytterligare.

7.3.3 Myndigheter

De föreslagna ändringarna som påverkar Bolagsverkets verksamhet kommer att kräva en inte obetydlig utveckling av system och rutiner, vilket kommer att leda till kostnader för Bolagsverket. Detta kan leda till att nivån på avgifterna gällande registrering av verkliga huvudmän kan komma att behöva ses över.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Annika Stenberg. I den slutliga handläggningen har också direktören Inga Otmalm, avdelningschefen Helene Lindqvist, avdelningschefen Johan Bergsten, enhetschefen Bo Lagerqvist och chefsjuristen Elisabeth Lagerqvist deltagit. Föredragande har varit juristen Erik Jonsson.

Annika Stenberg

Erik Jonsson